

Д.В. Вакуленко
ДОСЛІДЖЕННЯ ВІДНОШЕННЯ НАСЕЛЕННЯ ДО ЕКСТЕМПОРАЛЬНИХ ГОМЕОПАТИЧНИХ
ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ

Д.В. Вакуленко
Исследование отношения населения к экстермпоральным гомеопатическим лекарственным средствам

D.V. Vakulenko
Study population's attitude to the extemporaneous homeopathic medicines

У зв'язку з державною програмою імпортозаміщення та розширення екстермпорального виробництва лікарських засобів (ЛЗ) була поставлена мета дослідити ставлення населення до гомеопатичних лікарських засобів (ГолЗ) і зокрема до їх екстермпорального виготовлення. Дослідження проводилось у декілька етапів: на першому етапі було проведено поділ респондентів на соціальні групи; на наступному етапі, проаналізовано чинники впливу і загальне ставлення споживачів до ГолЗ; на заключному етапі були досліджені проблеми які виникають при розширенні гомеопатичної лікарської допомоги населенню України. Встановлено, що більшість споживачів мають позитивне ставлення до ГолЗ і рекомендують їх своїм близьким для лікування. Також були виявлені основні критерії вибору ГолЗ споживачами, до яких в першу чергу відносять відсутність побічних ефектів, індивідуальне призначення та сировину природного походження. Дослідження показали, що розширення екстермпорального виготовлення ГолЗ в умовах аптек доцільно, але при реалізації цього завдання виникає ряд проблем, які вимагають подальшого наукового дослідження.

Ключові слова: гомеопатичні лікарські засоби, гомеопатичні аптеки, екстермпоральне виготовлення.

В связи с государственной программой импортозамещения и расширения экстермпорального производства лекарственных средств была поставлена цель исследовать отношение населения к гомеопатическим лекарственным средствам (ГолС) и в частности к их экстермпоральному изготовлению. Исследование проводилось в несколько этапов: на первом этапе было проведено разделение респондентов на социальные группы; на следующем этапе, проанализированы факторы влияния и общее отношение потребителей к ГолС; на заключительном этапе были исследованы проблемы, которые возникают при расширении гомеопатической лекарственной помощи населению Украины. Установлено, что большинство потребителей имеют позитивное отношение к ГолС и рекомендуют их своим близким для лечения. Также были выявлены основные критерии выбора ГолС потребителями, к которым, в первую очередь, относят отсутствие побочных эффектов, индивидуальное назначение и сырье природного происхождения. Исследование показали, что расширение экстермпорального изготовления ГолС в условиях аптек целесообразно, но при реализации этой задачи возникает ряд проблем, которые требуют дальнейшего научного исследования.

Ключевые слова: гомеопатические лекарственные средства, гомеопатические аптеки, экстермпоральное изготовление.

In connection with the state program of import substitution and the expansion of the extemporaneous production the goal to explore population's attitude to homeopathic medicines (HoMD) and in particular to their extemporaneous manufacturing was set. The research was conducted in several stages: at the first stage respondents were divided into social groups; at the next stage the impact factors and general attitude of consumers to HoMD were analyzed; at the final stage issues that arise during the expansion of homeopathic drugs assistance to the population of Ukraine were investigated. It was found that the majority of consumers have a positive attitude towards HoMD and recommend them to their relatives for treatment. Moreover, the main criteria for selecting HoMD by consumers were found. First of all, these criteria include the lack of side effects, individual assignment and raw materials of natural origin. Studies have shown that the expansion of the extemporaneous production of HoMD in pharmacies is reasonable, however, during the implementation a number of issues appear that require further research. Keywords: homeopathic medicines, homeopathic pharmacies, extemporaneous manufacturing.

Key words: homeopathic remedies, homeopathic pharmacies, extemporaneous manufacturing.

В сучасних умовах на вітчизняному фармацевтичному ринку спостерігається активний попит з боку населення та зацікавленість лікарів на гомеопатичні лікарські засоби (ГолЗ). Це пояснюється наступними чинниками: економічною доступністю ГолЗ екстермпорального виготовлення, відсутністю побічних ефектів, індивідуальний підхід до кожного хворого, тощо [1].

На жаль, за останні роки кількість аптечних закладів, що мають право, згідно ліцензійних умов, на виготовлення ЛЗ, неухильно зменшується. Але у зв'язку з євроінтеграцією та державною програмою залучення аптечних закладів до внутрішньоаптечного виробництва та збільшення зацікавленості з боку населення до екстермпорального виготовлення ЛЗ, питання розширення його виробництва в умовах аптек стає актуальним. За даними Державного реєстру лікарських засобів станом на 15.10.2015 зареєстровано 12343 ЛЗ (вітчизняні - 3686, іноземні - 8657) серед них готових ГолЗ 202 (вітчизняні - 26, іноземні - 176), що становить лише 1,6% від загальної кількості зареєстрованих. Проведені нами дослідження, показали що така наявність вітчизняних ГолЗ на фармацевтичному ринку України недостатня, щоб забезпечити належну гомеопатичну лікарську допомогу [2].

Тому, для обґрунтування розширення екстермпорального виробництва ГолЗ в умовах аптек, потрібно провести додаткові наукові дослідження.

Метою наших досліджень було вивчення мотивації та відношення відвідувачів гомеопатичних аптек (відділів) до екстермпорального виготовлення ГолЗ.

Для вирішення поставленої задачі, нами були проведені соціологічні дослідження серед відвідувачів гомеопатичних аптек (відділів), які звернулися з рецептами на ГолЗ екстермпорального виготовлення. Про зацікавленість населення до ГолЗ, перш за все, свідчить кількість звернень до гомеопатичних аптек (відділів), з рецептами на екстермпоральні ГолЗ (в середньому 70 рецептів в день) [3].

Методами соціологічного дослідження (анкетування, аналіз, синтез, кластерний аналіз та ін.) було охоплено понад 400 споживачів ГолЗ на протязі 2014-2015 рр. у 4 областях України (Харківська, Полтавська, Одеська, Київська). Першочергово, була розроблена анкета, яка містила прямі та не прямі запитання, закритого та відкритого типу, для загального розуміння відношення респондентів до досліджуваних питань (загалом було оброблено біля 2800 запитань). Дані оброблялись за допомогою спеціально створеної програми PSPPD (program for statistical processing of personal data), яка дає можливість отримати результати статистичної обробки експеримен-

тальних даних з урахуванням специфіки проведеного дослідження [4].

Дослідження проводили в декілька етапів: розподіл респондентів на окремі групи; вивчення факторів впливу на вибір ГолЛЗ, тривалість їх застосування, джерела інформування про них, доцільність виготовлення ГолЛЗ; з'ясування проблем, пов'язаних з розширення гомеопатичної лікарської допомоги населенню [5]. В результаті проведеного першого етапу дослідження встановлено 3 групи респондентів. Перша група представлена респондентами, які працюють або мають постійний прибуток (67,00%); друга група – пенсіонери (18,86%), що найчастіше використовують ГолЛЗ у практиці лікування хронічних захворювань; третя група – безробітні та студенти (14,14%), які мають обмежені економічні можливості. Серед опитуваних респондентів значна частина (62,63%) має вищу освіту [6]. Встановлено, що серед відвідувачів гомеопатичних аптек (відділів) 98,6% мають позитивне загальне відношення до ГолЛЗ, що підтверджується нашими науковими дослідженнями. Результати вивчення терміну використання відвідувачами гомеопатичних аптек (відділів) ГолЛЗ у своїй практиці представлені на рис. 1

З рис. 1 видно, що переважна кількість відвідувачів, використовує ГолЛЗ 1 рік (48,8%), або купують їх вперше (25,7%). Наступна група респондентів, яка використовує ГолЛЗ 5-10 років займають третє місце (12,9%). Отже такі показники, як використання ГолЛЗ 10, 15 і навіть понад 20 років (3,4%, 4,6%, 4,6%) свідчать про наявність постійних споживачів ГолЛЗ, які використовують їх для лікування хронічних захворювань, або постійно звертаються до гомеопатичного методу лікування.

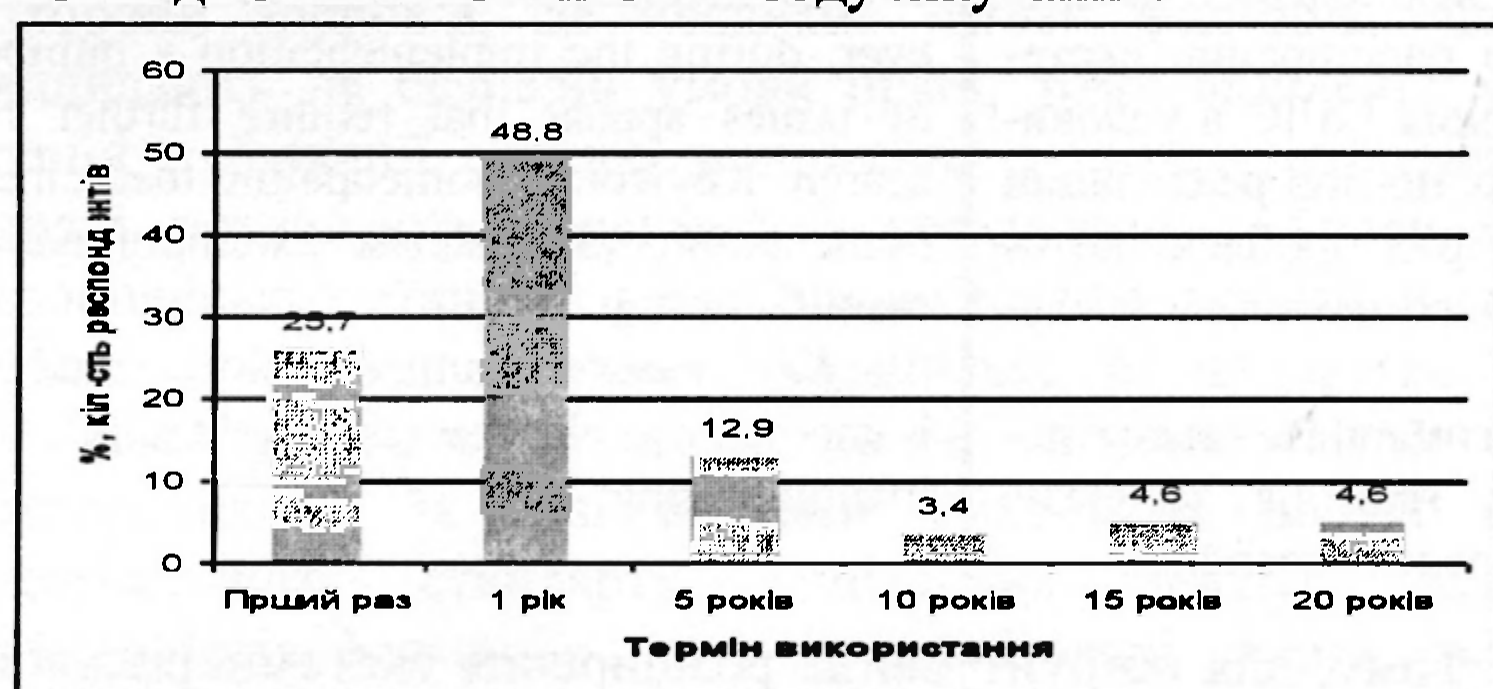

Рис. 1. Тривалість використання ГолЛЗ, відвідувачами гомеопатичних аптек (відділів)

На другому етапі нами вивчалися чинники, які впливають на вибір споживачів ГолЛЗ (рис. 2). З рис. 2 видно, що відвідувачі надають перевагу ГолЛЗ, перш за все, за такими показниками, як безпечність в лікуванні, відсутність побічних ефектів, тощо (47%). На другому місці – індивідуальний підхід при призначенні ГолЛЗ лікарями (25,2%). Наступною перевагою є те, що переважна кількість сировини для ГолЛЗ є природною (22,5%).

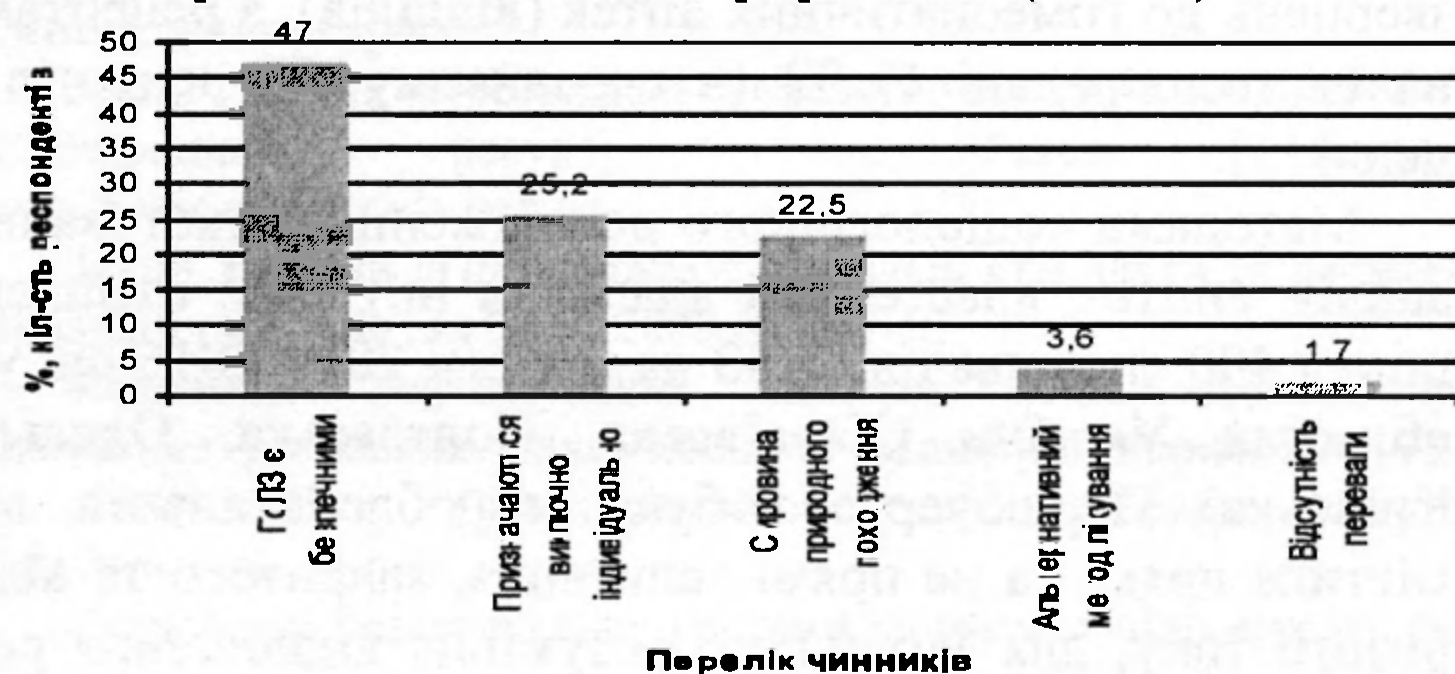

Рис. 2. Чинники, що впливають на вибір споживачів ГолЛЗ

Також на думку респондентів використання гомеопатії як альтернативного методу лікування (3,6%), має свої переваги, коли традиційні методи не дали бажаного результату. Лише незначний відсоток респондентів (1,7%),

ще не визначились у ставленні до переваг ГолЛЗ. В основному це відвідувачі, які самостійно звернулися до гомеопатичної аптеки (відділу) вперше, або вперше звернулися за ГолЛЗ з рекомендації лікаря.

Далі вивчалось питання, пов'язане з джерелом інформування споживачів ГолЛЗ (рис. 3).

Рис. 3. Джерела інформування споживачів про ГолЛЗ

За нашими дослідженнями встановлено, що споживачі ГолЛЗ звертаються до аптечних закладів, в основному, за рекомендацією своїх рідних та близьких, які використовують їх у своїй лікувальній практиці (42,8%). Це підтверджено більш детальним вивченням бажання споживачів запропонувати використовувати ГолЛЗ, враховуючи власний досвід, своїм батькам та рідним (46,9%), своїм дітям (32,8%), друзям (12,6%). Наступним джерелом інформування є звернення споживачів ГолЛЗ за рекомендацією лікарів-гомеопатів (лікарі що використовують у своїй практиці гомеопатичний метод лікування) та лікарів різних спеціалізацій (35,7%). З'ясовано, що отриманий результат пов'язаний з відсутністю законодавчої бази для діяльності лікарів-гомеопатів, та комерційна основа прийому хворих таких лікарів.

Респонденти, які дізналися про ГолЛЗ з різних джерел інформації (мережа Internet, реклама та ін.) складають 21,8% від усіх опитаних. Головною задачею нашого дослідження, було вивчення питання доцільності виготовлення екстемпоральних ГолЛЗ в умовах аптек (рис. 4) та розширення гомеопатичної лікарської допомоги населенню (рис. 5).

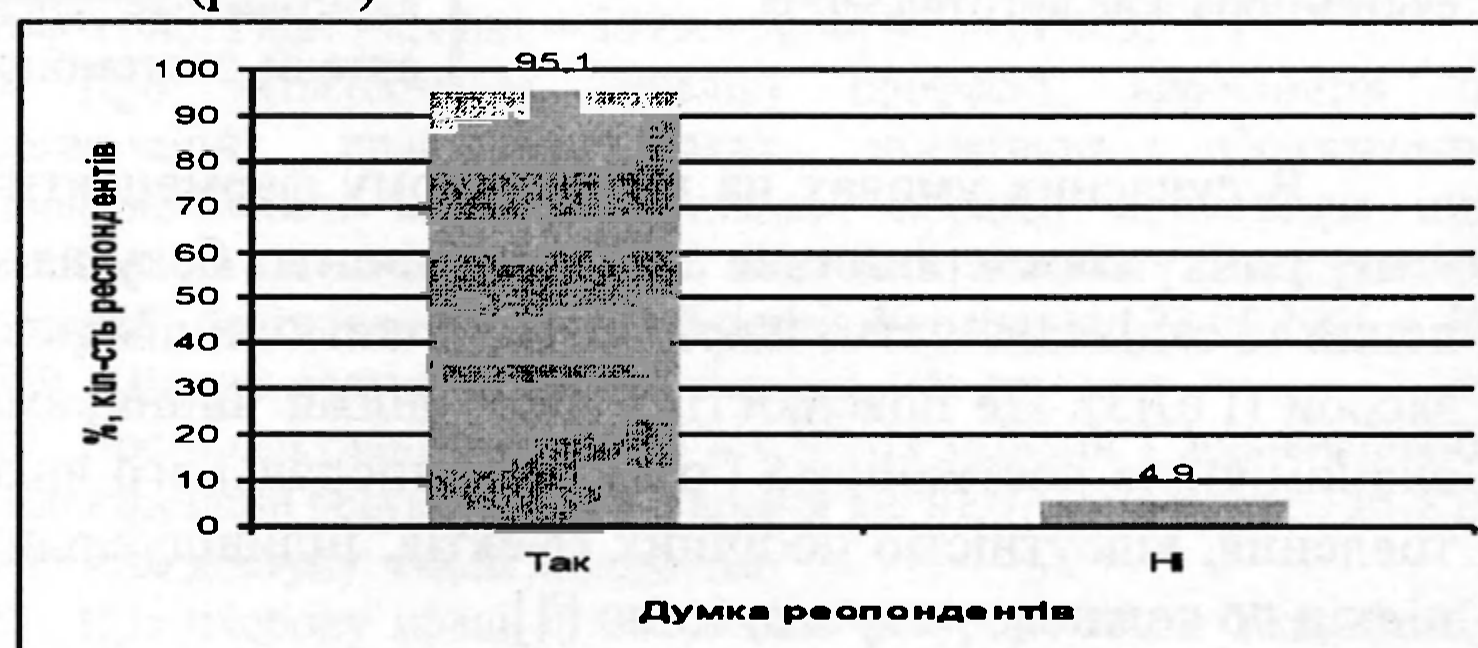

Рис. 4. Доцільність виготовлення екстемпоральних ГолЛЗ в умовах аптек

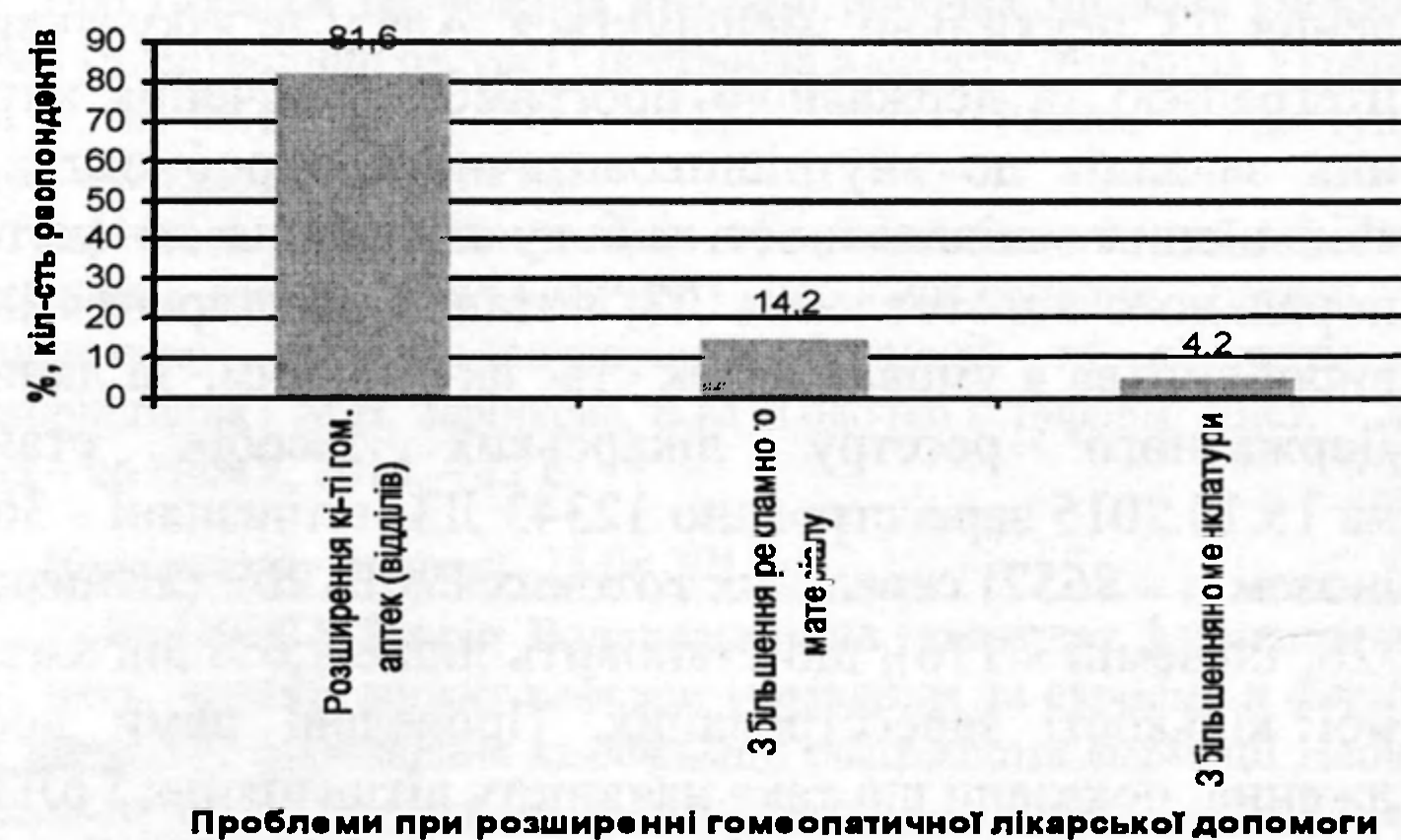

Рис. 5. Перелік існуючих проблем розширення гомеопатичної лікарської допомоги населенню шляхом розширення виготовлення екстемпоральних ГолЛЗ в умовах аптек

З рис. 4 видно, що доцільність екстемпорального виготовлення ГолЗ в умовах аптек підтверджується переважною кількістю респондентів (95,1%). Цей результат ще раз підтверджує необхідність розширення надання гомеопатичної лікарської допомоги населенню. Але при вирішенні цього питання, на думку респондентів, виникає ряд проблем (рис. 5). З рис. 5 видно, що однією з найважливіших проблем, на думку споживачів, є розширення мережі гомеопатичних аптек (відділів) (81,6%). Друга проблема пов'язана з недостатністю рекламної інформації про ГолЗ (14,2%). Лише 4,2% респондентів звернули увагу на збільшення номенклатури ГолЗ екстемпорального виготовлення.

Проведені нами наукові дослідження показали, що 98,6% відвідувачів гомеопатичних аптек (відділів) мають позитивне загальне відношення до ГолЗ. Виявлено, що існують постійні споживачі ГолЗ, які використовують їх для лікування хронічних захворювань, чи віддають перевагу гомеопатичному методу лікування у своїй практиці.

Аналіз джерел інформації свідчить про необхідність розширення надання професійної інформації про ГолЗ з боку лікарів та фахівців фармації.

Підтверджена нашими дослідженнями доцільність виготовлення екстемпорального ГолЗ вказує на необхідність розширення надання належної гомеопатичної лікарської допомоги населенню. Однак для реалізації останнього питання необхідно вирішити ряд питань, які були нами виявлені в результаті наукових досліджень.

Список літератури:

1. Основы гомеопатической фармации : учеб. для фармац. вузов / А. И. Тихонов, С. А. Тихонова, Т. Г. Ярних, В. А. Соболева и др.; под ред. А. И. Тихонова ; НФАУ. – Х. : НФАУ ; Золотые страницы, 2002. – 576 с.
2. Толочко В.М. Вивчення доцільності екстемпорального виготовлення гомеопатичних лікарських засобів в аптеках / В.М. Толочко, Д. В Вакулєнко // Фармацевтичний журнал. – 2014. – № 2. – С. 13-19.
3. Tolochko V.M. The study of Extemporaneous compounding of homeopathic medicinal products / V.M. Tolochko, D.V. Vakulenko, I.V. Shyshkina // Вісник фармації. – 2015. – № 1 (81). – С. 60-63.
4. Толочко В.М. Комп'ютерна програма статистичної обробки анкетних даних забезпечення населення гомеопатичними лікарськими засобами PSPPD (program for statistical processing of the personal data) та алгоритм її використання : інформ. лист / В. М. Толочко, Д. В. Вакулєнко. – Х.: НФаУ, 2014. – 9 с.
5. Пархоменко В. М. Організація вибіркового обстежень / Пархоменко В. М. – К.: ККНЕУ, 2004. – 127 с.
6. Вакулєнко Д.В. Альтернативні методи лікування і медичне страхування / Д.В. Вакулєнко, М.В. Чешева, О.М. Должнікова // Формування національної лікарської політики за умов впровадження медичного страхування: питання освіти, та практики: матеріали III Всеукраїнської науково-освітньої Internet-конференції, 12 березня 2015. – Харків. – 2015. – С. 128-129.

Надійшла до редакції: 25.08.2015р.

ВАКУЛЕНКО Дар'я Валеріївна, пошукувач, ст. лаборант кафедри управління та економіки фармації Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації, м. Харків, e-mail: uef-ipksf@nuf.edu.ua

VAKULENKO Darya, seekers, senior assistant of the department of pharmacy and economics Institute training specialists pharmacy, m. Kharkiv, e-mail: uef-ipksf@nuf.edu.ua

UDC 615.15: 614.442(477)

I.V. Timanyuk, I.V. Bondarjeva

ANALYSIS OF THE AVAILABILITY OF POLIO PREVENTION IN UKRAINE

I.V. Тіманюк, І.В. Бондарєва

Аналіз рівня доступності профілактики поліомієліту в Україні

И.В. Тиманюк, И.В. Бондарева

Анализ уровня доступности профилактики полиомиелита в Украине

In the summer of 2015, Ukraine has lost the status of "country free of polio," recorded outbreak of the virus has rolled back Ukraine to 10 years ago. The most pressing issue is availability of prevention of poliovirus. In the article has analyzed the statistics of disease and vaccination; highlighted the reasons for non-vaccination. Has been substantiated the necessity of carrying out explanatory work among the population of Ukraine, and about the needed for timely vaccination.

Keywords: polio, vaccination, the availability of preventive, immunizations.

Влітку 2015 року Україна втратила статус "країни вільною від поліомієліту" зафіксований спалах вірусу відкотив країну на 10 років назад. Найбільш актуальним питанням залишається забезпечення доступності профілактики вірусу поліомієліту. У статті проаналізовано статистику захворюваності та вакцинації, виділені причини відмов від щеплення. Обґрунтовано необхідність проведення роз'яснювальної роботи серед населення України, про необхідність своєчасної вакцинації.

Ключові слова: поліомієліт, вакцинація, доступність профілактики, щеплення.

Летом 2015 года Украина потеряла статус "страны свободной от полиомиелита" зафиксированная вспышка вируса откатила страну на 10 лет назад. Наиболее актуальным вопросом остается обеспечения доступности профилактики вируса полиомиелита. В статье проанализирована статистика заболеваемости и вакцинации, выделены причины отказов от прививания. Обоснована необходимость проведения разъяснительных работ среди населения Украины, о необходимости своевременной вакцинации.

Ключевые слова: полиомиелит, вакцинация, доступность профилактики, прививки.

During 2015, in Ukraine was fixed two confirmed cases of polio in two different districts of Zakarpattia. Unvaccinated children 4 years old (Rakhiv district) and 10 months (Tyachiv region) get sick. Certified laboratory of WHO has confirmed that the virus derived from the vaccine strain caused the disease of children in the Carpathian region. The circulation of the virus also confirms it according to the International Health Regulations is equivalent to an outbreak of polio. Polio is a highly contagious diseases caused by the

poliovirus. It affects the nervous system and can cause paralysis or even death just for a few hours.

In the late 1980s, in the world been observed every year about 300 thousand cases of paralytic polio. Before 2006 this indicator has decreased in 150 times (1915 cases) due to vaccination campaigns. In 1950 years in Ukraine was registered over 19,000 cases of polio so in 1958, 3768 children were paralyzed. Then the numbers began to decline during 1992-1996 registered 32 cases of polio in the country. After this was carried additional vaccination about 2 million children and in 1998 another 500 thousand children was vaccinated. In 2001, Ukraine received an international certificate

© Timanyuk I.V., Bondarjeva I.V., 2015